

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียน
ภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโก
ในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม

The Priority Needs of Academic Management Development of School
under UNESCO Associated Schools Network in Thailand
Based on the Concept of Holistic Leadership

สรินุณพัชร ธรรมบุศย์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: dsiripak@gmail.com

ชญาพิมพ์ อูสาโท

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: chayapim.U@chula.ac.th

พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: pruet.S@chula.ac.th

Sarinapat Dhamabus

Doctoral Student, Educational Administration, Faculty of Education,

Chulalongkorn University

Chayapim Usaho

Lecturer, Educational Administration, Faculty of Education,

Chulalongkorn University

Pruet Siribanpitak

Lecturer, Educational Administration, Faculty of Education,

Chulalongkorn University

รับเข้า: 5 มิถุนายน 2564 แก้ไข: 8 มิถุนายน 2564 ตอบรับ: 15 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ โรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ที่มีการเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา รวม 105 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ที่มีการเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 84 โรงเรียน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูหัวหน้าระดับ ครูประจำชั้น และประธานสภานักเรียน จำนวน 336 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.984 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม จำแนกตามการบริหารวิชาการ พบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล ($PNI_{modified}=0.271$) รองลงมา คือ การพัฒนาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified}=0.261$) การจัดการเรียนการสอน ($PNI_{modified}=0.244$) และการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}=0.232$) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม พบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สมรรถนะทางมนุษย์ หรือทักษะมนุษย์ ($PNI_{modified}=0.260$) รองลงมา คือ สมรรถนะแห่งตน หรือทักษะตนเอง ($PNI_{modified}=0.254$) และสมรรถนะทางเทคนิค หรือทักษะการทำงาน ($PNI_{modified}=0.245$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ ภาวะผู้นำแบบองค์รวม เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย

Abstract

The purpose of this research was to study the priority needs of academic management development of schools under the UNESCO Associated Schools Network in Thailand based on the concept of holistic leadership. This research applied a quantitative approach. The population was schools under UNESCO Associated Schools Network (ASPnet) in Thailand, total of 105 schools. The samples were 84 schools, selected by applying the multi-stage random sampling. A total of 336 subjects including school directors or deputy directors, head teachers of the class, class teachers, and student council presidents were

used in this study. The research instrument was a 5-level rating scaled questionnaire with overall reliability of 0.984. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). The results of this study revealed that the priority needs of academic management development of schools under the UNESCO Associated Schools Network in Thailand based on the concept of holistic leadership could be classified into two groups. According to academic management, the highest priority needs index was Assessment and Evaluation ($PNI_{modified}=0.271$), followed by Instructional Media and Learning Resource Development ($PNI_{modified}=0.261$), Instructional Management ($PNI_{modified}=0.244$), and Curriculum Development ($PNI_{modified}=0.232$), respectively. In terms of the concept of holistic leadership, the highest priority needs index was Human Competencies or People Skills ($PNI_{modified}=0.260$), followed by Self Competencies or Self Skills ($PNI_{modified}=0.254$) and Technical Competencies or Work Skills ($PNI_{modified}=0.245$), respectively.

Keywords: academic management, Holistic Leadership (HL), UNESCO Associated Schools Network in Thailand

บทนำ

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ตลอดจนเพื่อให้ประชากรวัยเรียนทุกคนมีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีธรรมาภิบาล มีวินัย เป็นพลเมืองดีของชาติและโลก มีทักษะจำเป็นศตวรรษที่ 21 พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) สอดคล้องกับ Thaker (2018) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบองค์รวม (Holistic leadership) เน้นเรื่องการพัฒนาตนเองในทุกด้านของชีวิตโดยเฉพาะในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านสติปัญญา และด้านจิตวิญญาณ และสอดคล้องกับ วิลาวลัย พงษ์สุนทร และ ธีรยุทธ สุขพานิช (2557) ซึ่งศึกษาภาวะผู้นำด้านสุขภาพแบบองค์รวมของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร พบว่า ภาวะผู้นำช่วยเสริมสร้างคุณภาพอย่างยั่งยืนได้ด้วยการ

พัฒนาองค์ประกอบ 5 มิติ ได้แก่ 1) มิติทางกาย 2) มิติทางจิตใจ 3) มิติทางสังคม 4) มิติทางจิตวิญญาณ และ 5) มิติทางอารมณ์

ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคสังคมพลิกผัน (Disruptive society) หรือโลกยุควูเก้า (VUCA World) ที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) ทำให้ต้องมีการพัฒนาผู้เรียนในทุกช่วงวัยให้เติบโตเป็นพลเมืองของประเทศที่สามารถสร้างสรรค์สังคมให้เกิดสันติภาพ มีความอดทนอดกลั้น รวมทั้งอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกและปลอดภัย อันจะนำไปสู่การบรรลุวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) (UNESCO, 2015) ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ของโลกวูเก้า เพื่อช่วยในเรื่องของการตัดสินใจ การรับมือกับปัญหา และการหาหนทางแก้ไขได้อย่างถูกต้อง (โชติกา ใจทิพย์ และ กฤษดา เขียววัฒนสุข, 2561)

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นหนึ่งในทักษะเยาวชนแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างอยู่รอดและปลอดภัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) รวมทั้งการพัฒนาทักษะชีวิตจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนในชุมชนได้ (กันยธัญ สุชิน, 2557) ซึ่งภาวะผู้นำสามารถสร้างได้ตั้งแต่วัยเด็กเพื่อให้เกิดการสังสมประสบการณ์ในชีวิต มีความรู้ความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนในสังคมไทยยังขาดภาวะด้านทักษะการเป็นผู้นำ การคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และการมีส่วนร่วมในสังคม ดังนั้น การเสริมสร้างศักยภาพด้านภาวะผู้นำในเด็กและเยาวชนจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมากสำหรับคนรุ่นใหม่ให้สามารถจัดการกับตนเองทั้งชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และการทำงาน พร้อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคม มีความเป็นพลเมืองโลกอย่างสมบูรณ์ และช่วยสนับสนุนความร่วมมือในการนำพาประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

รูปแบบและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำมีมากมาย เช่น ภาวะผู้นำตามอำนาจหน้าที่ ภาวะผู้นำแบบหุ้นส่วน ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น ในมุมมองของ Tuyishime and Rosa (2017) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบองค์รวมเป็นรูปแบบที่มีกรอบการพัฒนาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบมีอิทธิพล และภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ แต่ในหลักการแล้วนั้น ภาวะผู้นำแบบองค์รวมจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานเชิงนวัตกรรม มีความร่วมมือ พร้อมยืดหยุ่น และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง สิ่งหนึ่งที่ทำให้ภาวะผู้นำแบบองค์รวมมีความแตกต่างไปจากรูปแบบภาวะผู้นำแบบอื่น ๆ คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำจากเดิมที่มุ่งเน้นการทำงานเพียงอย่างเดียว โดยผนวกเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความ เป็นตนเองเข้าไว้ด้วยกัน (Benson, 1991) สอดคล้องกับ Funk (2016) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมเป็นเรื่องของพฤติกรรมและการปฏิบัติที่ผู้นำพึงมีในการทำงาน แต่มักจะมองข้ามคุณลักษณะที่จำเป็นที่

จะนำไปสู่การปฏิบัติเหล่านั้นให้บรรลุผลสำเร็จ นอกจากนี้ ภาวะผู้นำแบบองค์รวมยังบูรณาการมาจากภาวะผู้นำแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการประสานร่วมกันระหว่างมุมมองด้านจิตวิญญาณและด้านวัตถุ (Dhiman, 2017) สอดคล้องกับ Orlov (2003) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบองค์รวมเป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่พัฒนามาจากการบูรณาการทฤษฎี แนวคิด และงานเขียนด้านภาวะผู้นำที่หลากหลาย

เมื่อเปรียบเทียบกับภาวะผู้นำแบบดั้งเดิม ภาวะผู้นำแบบองค์รวม นับว่าเป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมและสมบูรณ์แบบมากที่สุดในการนำมาประยุกต์ใช้ในยุคสังคมพหุวัฒนธรรม เพราะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในมิติทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวกายภาพ ด้านจิตสังคม และด้านสังคมและวัฒนธรรม มีความเป็นปฏิสัมพันธ์ต่อกัน กล่าวได้ว่า การพัฒนาโดยรวมที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง (People-centered Approach) คือจุดเน้นสำคัญของรูปแบบภาวะผู้นำแบบองค์รวม (Popper, Tice, Wapner and Demick, อ้างถึงใน Best, 2011) ซึ่งผู้นำน้องควรทุกประเภทสามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน และแม้แต่สถานศึกษาในการส่งเสริมภาวะผู้นำในนักเรียนโดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นสมรรถนะที่จำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบองค์รวมเพื่อให้นักเรียนพร้อมปรับตัว สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และมีความเป็นพลเมืองโลกท่ามกลางบริบทที่ท้าทายของโลกอนาคต สอดคล้องกับ ภาณุวัฒน์ รักติวงศ์ และ กฤษณา วรณกลาง (2563) กล่าวว่า คนในยุคสังคมพหุวัฒนธรรมต้องรู้จักดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีhiriและโอดตปปะ รู้จักตน และรู้จักเรียนรูชีวิต เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข นอกจากนี้ การพัฒนาเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีภาวะผู้นำแบบองค์รวมยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาตนเองในทุกด้านสู่ความเป็นพลเมืองโลกได้อย่างสมบูรณ์ โดยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งท้าทาย กล้าเผชิญกับสิ่งแปลกใหม่ และก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างฉับพลัน ทั้งนี้ การเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบองค์รวมจะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความเป็นผู้นำครอบคลุมในทุกด้าน ได้แก่ สติปัญญา จิตใจ และความคิด (Orlov, 2003) สอดคล้องกับ Clerkin and Ruderman (2016) กล่าวว่า การเป็นผู้นำที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีความรู้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพออีกต่อไปสำหรับโลกที่มีความสับสนวุ่นวาย ดังนั้น ภาวะผู้นำแบบองค์รวมจึงสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยรอบ พร้อมปรับตัวและมีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

การบริหารวิชาการถือเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารในการจัดวางกลยุทธ์และกำหนดทิศทางอย่างเหมาะสมเพื่อจัดการศึกษาให้เข้ากับบริบทของประเทศและโลก โดยเน้นเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนด้านภาวะผู้นำแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด สติปัญญา และจิตวิญญาณ มีความพร้อมด้านทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ รวมทั้งเติบโตเป็นพลเมืองของชาติและโลกที่พร้อมอุทิศตนและช่วยเหลือสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ สอดคล้องกับ Brauckmann (2011) กล่าวว่า การบริหาร

วิชาการของโรงเรียนจะช่วยเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ สมรรถนะพื้นฐาน เจตคติที่มีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียน

เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโก (UNESCO Associated Schools Network-ASPnet) มีสถานศึกษาหลายระดับเข้าร่วมเป็นสมาชิกกว่า 180 ประเทศทั่วโลก จำนวนประมาณ 11,000 แห่ง โดยประเทศไทยมีสมาชิก จำนวน 128 แห่ง จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน การสร้างสันติภาพการเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการยกระดับคุณภาพการศึกษา ปัจจุบัน เครือข่าย ASPnet ได้ขับเคลื่อนโรงเรียนภายใต้เครือข่ายฯ กว่า 2,500 แห่งทั่วโลก โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และพ่อแม่ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนมุมมองต่อการจัดการศึกษาแบบใหม่ในอีก 30 ปีข้างหน้า ภายในปี ค.ศ.2050 ซึ่งรวมถึงรูปแบบการเรียนรู้และองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อโลกยุคปัจจุบันที่นับวันมีแต่จะเพิ่มความสามารถซับซ้อน ความไม่แน่นอน และความคลุมเครือมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและความเป็นพลเมืองโลก อันจะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินกิจกรรมในอนาคตของเครือข่าย ASPnet (UNESCO, 2012) ที่ผ่านมสถานศึกษาของไทยได้ร่วมดำเนินกิจกรรมโดยตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ ผ่านการประยุกต์ข้อริเริ่มของยูเนสโกให้เข้ากับบริบทการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อหล่อหลอมและปลูกฝังจิตสำนึกของผู้เรียนให้เกิดความตระหนักในการสร้างประโยชน์ให้กับสังคม และการสร้างความสมานฉันท์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข รวมทั้งเติบโตเป็นพลเมืองของประเทศและพลโลกที่สมบูรณ์ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว จึงต้องศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม เพื่อสะท้อนความต้องการจำเป็นและพัฒนาแนวทางในการบริหารวิชาการของโรงเรียนดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนักเรียนให้มีการพัฒนาด้านภาวะผู้นำแบบองค์รวมที่ครอบคลุมในทุกมิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านสติปัญญา และด้านจิตวิญญาณ รวมทั้งเติบโตเป็นพลเมืองของประเทศและโลกอย่างสมบูรณ์ ท่ามกลางบริบทโลกยุคพลิกผัน ตลอดจนสร้างสรรค์สังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้การพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่าย ASPnet ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม ยังเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญสำหรับโรงเรียนในการวางแผนการจัดการศึกษา ซึ่งนอกจากจะต้องดำเนินการโดยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในฐานะสมาชิกเครือข่าย ASPnet โรงเรียนยังส่งเสริมการบูรณาการแนวคิดตามข้อริเริ่มขององค์การยูเนสโกในการจัดการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนและด้านความเป็นพลเมืองโลก โดยมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนสามารถบูรณาการองค์ความรู้และสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ พร้อมปรับตัวเพื่อ

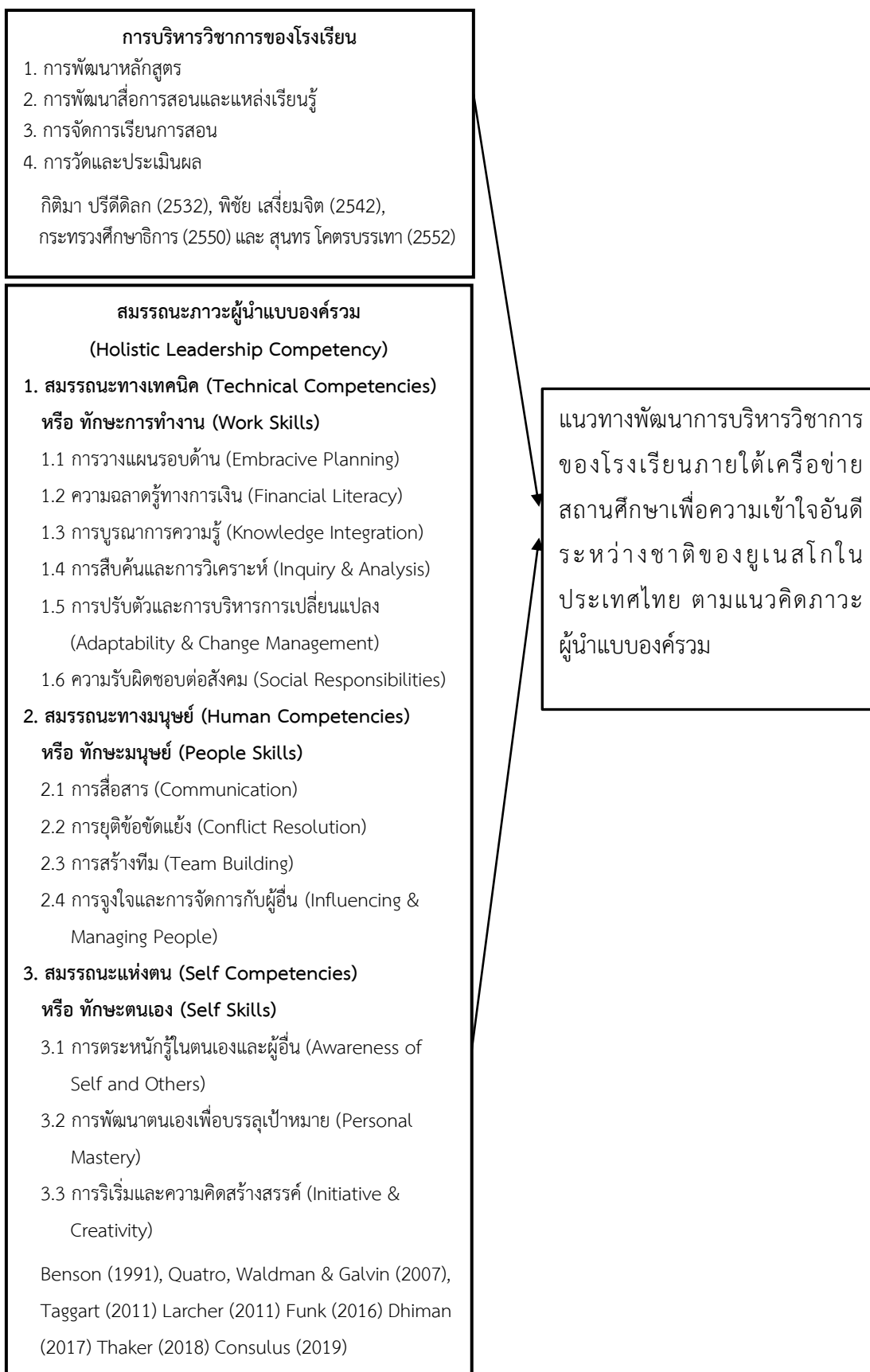
รับมือกับการเปลี่ยนแปลงและพึ่งพาตนเองได้ในสภาวะการณ์ที่ต้องเผชิญกับสิ่งท้าทาย รวมทั้งดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยและมีความหมาย ตลอดจนมีความเป็นผู้นำทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม จำแนกตามการบริหารวิชาการและแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนและแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม แล้วนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ประชากร คือ โรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ซึ่งจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 105 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 84 โรงเรียน ที่ได้จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามานะ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% การสุ่มเลือกโรงเรียนใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยแบ่งตามพื้นที่ตั้งของโรงเรียน รวม 6 ภูมิภาค คือ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ เพื่อให้การกระจายของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศ และคิดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบอัตราส่วนของจำนวนโรงเรียนในแต่ละภูมิภาค และแบ่งตามขนาดโรงเรียน จากนั้นสุ่มตัวอย่างโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูหัวหน้าระดับ 1 คน ครูประจำชั้น 1 คน และประธานสภานักเรียน 1 คน รวมโรงเรียนละ 4 คน จาก 84 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 336 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม จำนวน 69 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการ และภาวะผู้นำแบบองค์รวม
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและข้อคำถามในการสอบถามให้มีความชัดเจนตามผังโครงสร้างเครื่องมือวิจัย โดยกำหนดให้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบตอบสนองคู่
3. ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถาม กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์
4. นำแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างแนบกับแบบสอบถามและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าข้อคำถามนั้นผ่านเกณฑ์ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามจำนวน 69 ข้อ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า $IOC \geq 0.5$ จากนั้นนำเสนอผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำนวน 32 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.984 จึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนำส่งผู้บริหารโรงเรียนและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมแบบสอบถามจัดส่งทางไปรษณีย์ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 84 โรงเรียน โรงเรียนละ 4 ชุด โดยแนบซองเปล่าติดดวงตราไปรษณียากรและกรอกที่อยู่สำหรับการส่งกลับ เพื่อผู้ตอบสามารถส่งแบบสอบถามกลับคืนได้ทันทีที่ตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น ภายในกำหนดเวลา 4 สัปดาห์
3. นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์และความครบถ้วนของการตอบแบบสอบถามเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้รับแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 325 ฉบับ อัตราการตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 96.73

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้เกณฑ์แปลความหมายของค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ระดับ ดังนี้

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม มีดังนี้

- 4.51-5.00 หมายถึงสภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึงสภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึงสภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึงสภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึงสภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นและจัดลำดับตามค่า $PNI_{modified}$ ซึ่งใช้วิธี Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) โดยนำค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม จำแนกตามการบริหารวิชาการ

1.1 สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.74$, $SD=0.63$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารวิชาการทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}=3.80$, $SD=0.66$, 0.73) รองลงมา คือ การพัฒนาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{x}=3.70$, $SD=0.70$) และการวัดและประเมินผล ($\bar{x}=3.66$, $SD=0.71$) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.68$, $SD=0.42$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}=4.73$, $SD=0.48$) รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x}=4.68$, $SD=0.45$) การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{x}=4.66$, $SD=0.47$) และการวัดและประเมินผล ($\bar{x}=4.65$, $SD=0.48$) ตามลำดับ

1.2 ความต้องการจำเป็น พบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล ($PNI_{modified}=0.271$) รองลงมา คือ การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified}=0.261$) การจัดการเรียนการสอน ($PNI_{modified}=0.244$) และการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}=0.232$) ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม จำแนกตามการบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. การพัฒนาหลักสูตร	3.80	0.66	มาก	4.68	0.45	มากที่สุด	0.232	4
2. การพัฒนาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	3.70	0.70	มาก	4.66	0.47	มากที่สุด	0.261	2
3. การจัดการเรียนการสอน	3.80	0.73	มาก	4.73	0.48	มากที่สุด	0.244	3
4. การวัดและประเมินผล	3.66	0.71	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด	0.271	1
รวม	3.74	0.63	มาก	4.68	0.42	มากที่สุด	0.252	

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม จำแนกตามภาวะผู้นำแบบองค์รวม

2.1 สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.73$, $SD=0.62$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สมรรถนะทางเทคนิค หรือทักษะการทำงาน ($\bar{x}=3.75$, $SD=0.63$) รองลงมา คือ สมรรถนะแห่งตน หรือทักษะตนเอง ($\bar{x}=3.73$, $SD=0.65$) และสมรรถนะทางมนุษย์ หรือทักษะมนุษย์ ($\bar{x}=3.70$, $SD=0.66$) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.67$, $SD=0.42$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สมรรถนะแห่งตน หรือทักษะตนเอง ($\bar{x}=4.68$, $SD=0.43$) รองลงมาคือ สมรรถนะทางเทคนิค หรือทักษะการทำงาน ($\bar{x}=4.67$, $SD=0.42$) และสมรรถนะทางมนุษย์ หรือทักษะมนุษย์ ($\bar{x}=4.66$, $SD=0.44$) ตามลำดับ

2.2 ความต้องการจำเป็น พบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สมรรถนะทางมนุษย์ หรือทักษะมนุษย์ ($PNI_{modified}=0.260$) รองลงมา คือ สมรรถนะแห่งตน หรือทักษะตนเอง ($PNI_{modified}=0.254$) และสมรรถนะทางเทคนิค หรือทักษะการทำงาน ($PNI_{modified}=0.245$) ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม จำแนกตามภาวะผู้นำแบบองค์รวม

ภาวะผู้นำแบบองค์รวม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล	PNI _{Modified}	ลำดับ
1. สมรรถนะทางเทคนิค หรือทักษะการทำงาน	3.75	0.63	มาก	4.67	0.42	มากที่สุด	0.245	3
2. สมรรถนะทางมนุษย์ หรือทักษะมนุษย์	3.70	0.66	มาก	4.66	0.44	มากที่สุด	0.260	1
3. สมรรถนะแห่งตน หรือทักษะตนเอง	3.73	0.65	มาก	4.68	0.43	มากที่สุด	0.254	2
รวม	3.73	0.62	มาก	4.67	0.42	มากที่สุด	0.252	

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่นำเสนอตามลำดับข้างต้น มีข้อค้นพบบางประการที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม จำแนกตามการบริหารวิชาการของโรงเรียน พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพรรณ ธรรมธาดา (2559) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความคาดหวังต่อการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารวิชาการให้ดียิ่งขึ้น โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนให้มีภาวะผู้นำแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งทักษะการทำงาน ทักษะมนุษย์ และทักษะตนเอง เพื่อให้สามารถนำตนเองและผู้อื่น มีจิตสำนึกรับผิดชอบกล้าตัดสินใจและแก้ไขปัญหา และกลายเป็นพลเมืองของประเทศที่พร้อมช่วยเหลือสังคมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกมิติ สอดคล้องกับ Taliaferro (2014) กล่าวว่า การพัฒนาร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ การยอมรับมุมมองของผู้อื่น การคำนึงถึงความต้องการของส่วนรวม จะส่งผลให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองและเป็นผู้ให้ได้

และสอดคล้องกับ Larcher (2011) กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำแบบองค์รวม ทำให้ได้มาซึ่งทักษะวิธีการ หรือพฤติกรรม และการสะท้อนตัวตนของผู้นำในทุกด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านจิตวิญญาณ และด้านพฤติกรรม

ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ของการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย มีการวัดและประเมินผลกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำแบบองค์รวม อย่างไรก็ตาม การวัดและประเมินผลถือว่าสำคัญสำหรับการบริหารวิชาการ โดยผู้บริหารและครูจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดให้เป็นไปตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนมีภาวะผู้นำแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้ง 3 สมรรถนะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนภัทรา พูลผล (2554) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ต้องมีระบบเกณฑ์การวัดและประเมินความรู้หรือพฤติกรรมต่าง ๆ

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม จำแนกตามภาวะผู้นำแบบองค์รวม พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สมรรถนะทางมนุษย์ หรือทักษะมนุษย์ สอดคล้องกับ Benson (1991) กล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันกับเรื่องของการทำงาน ซึ่งผู้ที่มีทักษะมนุษย์ขั้นสูงมีแนวโน้มที่จะได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทหน้าที่ที่เหนือกว่าผู้ที่มีทักษะมนุษย์อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะหากบุคคลนั้นมีทักษะขั้นสูงทั้งด้านการทำงานและด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะทางมนุษย์ หรือทักษะมนุษย์ มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เจาะอย่างมีเหตุผลเพื่อให้สถานการณ์ต่าง ๆ คลี่คลาย สร้างความสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่มให้เกิดความร่วมมือตามเป้าหมายเดียวกัน และโน้มน้าวผู้อื่นให้คล้อยตามทางความคิดและการกระทำ สอดคล้องกับ Tuyishime and Rosa (2017) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นผู้นำกับความมั่นใจและความสำเร็จในการเป็นผู้นำ รวมทั้งการสร้างคนให้กลายเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีค่านิยมและจริยธรรม เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่อการจัดการข้อขัดแย้งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ตลอดจนการสร้างความรู้และสร้างแรงจูงใจในตนเอง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาการบริหารวิชาการให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้มแข็งตามสมรรถนะดังกล่าว

จากการพิจารณาทางด้าน พบว่า สมรรถนะทางเทคนิค หรือทักษะการทำงานมีความต้องการจำเป็นในลำดับสุดท้าย และมีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันสูงที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทยมีการพัฒนาการบริหารวิชาการที่เสริมสร้างสมรรถนะทางเทคนิค หรือทักษะการทำงาน อย่างไรก็ตาม สมรรถนะทางเทคนิค หรือทักษะการทำงานถือได้ว่าเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งโรงเรียนต้องพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถวางแผนการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและงานอาชีพ สามารถแยกแยะข้อมูลและเข้าใจประเด็นที่ซับซ้อน มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต สอดคล้องกับ Taggart (2011) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพมนุษย์จะช่วยให้สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และบูรณาการความรู้ได้เมื่อเผชิญกับสภาวะความยุ่งยาก ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการบริหารวิชาการในการเสริมสร้างสมรรถนะที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีภาวะผู้นำแบบองค์รวม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. โรงเรียนควรเร่งการวางแผนเชิงรุกเพื่อพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนและสถานประกอบการได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสมรรถนะที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบองค์รวมของนักเรียนโดยสอดคล้องกับบริบทโลกที่มีความพลิกผัน
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการกำหนดแนวทางการบริหารวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการกำกับติดตามการวัดและประเมินผลของครู ในการพัฒนาสมรรถนะที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบองค์รวมของนักเรียน เพื่อให้การบริหารวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ
3. ครูควรให้ความสำคัญในการพัฒนาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อพัฒนาสมรรถนะที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบองค์รวมของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะทางมนุษย์หรือทักษะมนุษย์ในการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีภาวะผู้นำแบบองค์รวม เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะทางมนุษย์หรือทักษะมนุษย์เป็นสมรรถนะที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดในการบริหารวิชาการของโรงเรียนภายใต้เครือข่าย

สถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม

2. การศึกษาเรื่อง รูปแบบการวัดและประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนภายใต้เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกในประเทศไทย ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบองค์รวม เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). กฎกระทรวง: กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550. ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 124 ตอนที่ 24 ก (16 พฤษภาคม 2550), หน้า 29. ค้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.moe.go.th/กฎกระทรวง/>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กันยธัญญ์ สุชิน. (2557). การเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำเด็กและเยาวชนในชุมชน เทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 6(5): 76-93.
- กิตติมา ปรีดีดิolk. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษรวิพัฒน์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). ภาวะผู้นำ สร้างได้ในวัยเยาว์. ค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2562, จาก <http://www.kriengsak.com/node/548>.
- โชติกา ใจทิพย์ และ กฤษดา เขียววัฒนสุข. (2561). ศักยภาพของผู้นำองค์กรธุรกิจในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีในสถานประกอบการ. วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 7(1): 1-14.
- พรพรรณ ธรรมธาดา. (2559). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชัย เสี่ยงมจิตต์. (2542). การบริหารงานเฉพาะด้านในสถาบันการศึกษา. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พูนภัทรา พูลผล. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์ และ กฤษณา วรรณกลาง. (2563). นวโกวาทกับการเป็นเครื่องมือในการใช้ชีวิตของคนในยุคสังคมพลิกผัน. วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 3(1): 91-112.
- วิลาวัลย์ พงษ์สุนทร และฉันทยธรณ์ สุขพานิช. (2557). ภาวะผู้นำด้านสุขภาพแบบองค์รวมของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 13(3): 128-134.
- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). เอกสาร “โครงการการประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่าย Associated Schools Project Network เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ”. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2562. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560- 2579. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2552). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- Benson, L. (1991). *A Youth Leadership Training Case Study*. Ph.D. Dissertation. Ottawa: University of Alberta.
- Best, K. Candis (2011). *Holistic Leadership: A Model for Leader-Member Engagement and Development*. *The Journal of Values-Based Leadership*, Valparaiso University, 4(1): 1-19.
- Brauckmann, S. (2011). *A Validation Study of the Leadership Styles of a Holistic Leadership Theoretical Framework*. *International Journal of Educational Management*, Open University of Cyprus, 25(1): 11-32.
- Clerkin, C., & Ruderman, M.N. (2016). “*Holistic Leader Development: A Tool for Enhancing Leader Well-Being*”. In W. A. Gentry & C. Clerkin (Eds.), *the Role of Leadership in Occupational Stress (Research in Occupational Stress and Well Being)*, 14: 161–186. Bingley: Emerald Group Publishing Limited.
- Consulus. (2019). *HERO Leadership Competency Model [White Paper]*. Copyright by Consulus PTE. LTD.
- Dhiman, S. (2017). *Holistic Leadership: A New Paradigm for Today’s Leaders*. Springer: Palgrave Macmillan US.

- Funk, J. (2016). **Holistic Leadership Competency Model for Healthcare [White Paper]**. Copyright by J L Funk & Associates.
- Larcher, B. (2011). *Holistic Leadership*. **Horizons: The Journal of the College Theology Society, Villanova University**. 53: 11-13. London: Cambridge University Press.
- Orlov, J. (2003). **The Holistic Leader: A Developmental Systemic Approach to Leadership**. The Los Angeles Chapter of the American Society for Training and Development. Los Angeles: California.
- Quatro, S., & Waldman, D., & Galvin, B. (2007). *Developing Holistic Leaders: Four Domains for Leadership Development and Practice*. **Human Resource Management Review**, 17: 427–441.
- Taggart, J. (2011). **Becoming a Holistic Leader: Strategies for Successful Leadership Using a Principle-Based Approach**. Second Edition. Ottawa: Canada.
- Taliaferro, Donna. (2014). *Holistic Leadership*. **Journal of Holistic Nursing, American Holistic Nurses Association**, 32(4): 248-249.
- Thaker, S. (2018). **Holistic Leadership Development: An Integration of HRD Practices and Gurukul Learnings**. Gujarat: Parul University.
- Tuyishime, G. A. and Rosa, W. (2017). *The Holistic Leadership Model and the Nurse Unit Manager: Assessing Requisite Leadership Competencies in the Rwandan Context*. **Rwanda Journal Series F: Medicine and Health Sciences**, 4(1): 17-21.
- UNESCO. (2012). **UNESCO Associated Schools Network**. Retrieved November 9, 2020, from <https://aspnet.unesco.org/en-us/Pages/Membership.aspx>.
- UNESCO. (2015). **Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives**. France: UNESCO.